

Erofilí Kókali

Lola Carambola

Marcel·la Revenja

Traducció: Lucas Gonzalvo Valls

La Lola tenia un sant, o més aviat una santa. Cada dissabte, a la classe de catequesi de migdia, i cada diumenge al matí, durant la Santa Missa, renovava el pacte que signava cada setmana amb ella perquè la protegís des de les altures.

Abans, però, havia hagut de fer-se càrrec de les seves obligacions familiars, és a dir, de fer la compra per a tres cases: la de la mare, la de l'àvia i la de la padrina, de manera que havia de fer tres recorreguts diferents, amb un paquet diferent i un encàrrec diferent, ja que la Cuca Chanel li havia encolomat la liquidació dels deutes familiars: «Ves a ajudar l'àvia amb el carro de la compra, que cada mes et paga les classes d'anglès. Quina vergonya! Després ves a ca la padrina perquè et doni la llista del supermercat. Ves amb compte amb els diners, que no te'ls pispis ningú. Què et penses? Ella et regala cada any una caçadora i unes sabates».

El principal avantatge, i el més important, de les classes de catequesi era que els nens de l'escola no hi anaven. A més, que la catequista, la senyoreta Maria Pia, sempre era particularment simpàtica amb ella i l'animava –com a tota la resta d'alumnes de catequesi, de fet– a participar en activitats com belles arts, teatre i titelles, entre d'altres que en

Ερωφίλη Κόκκαλη, *Λόλα Καραμπόλα*. Αθήνα: Έρμα, 2022. 205 σελ.

Erofilí Kókali, *Lola Carambola*. Atenes: Erma, 2022. 205 pàgs.

general es consideren «prohibides» en espais de culte religiós. I tot això a la capella del soterrani, sota la santa església oficial.

Abans d'esbargir-se amb les belles arts i el teatre, tenien la classe de catequesi, que versava sobre les vides dels sants, plenes de lliçons de moral i amb un profund sentit de la bondat i la santedat, és a dir, de l'abnegació; no faltaven els exemples extrets de la persecució d'aquelles persones que, després de patir el martiri i la tortura sense que absolutament res ho justificués, havien estat justificades i venerades en l'altra vida pels descendents d'aquells que, tot i haver estat presents durant la tortura, no havien fet res per salvar-los o, si més no, ajudar-los. En acabar la classe de catequesi, la senyoreta Maria donava un bitllet de mil al nano de més confiança i empenta, és a dir, la Lola, perquè anés a la lleteria de la Rosa a comprar xocolata per a tots. A ella sempre li agafava una rajola de xocolata amarga, perquè feia dejuni perpetu. Així doncs, la Maria Pia, a banda del nom, tenia una gràcia que la feia estar orgullosa d'aquesta combinació.

De fet, el passat quinze d'agost, quan un alumne de catequesi la va felicitar espontàniament pel sant, no va dubtar a corregir-lo tot arquejant una cella: «Moltes gràcies, tresoret, però les Verges Maries celebren el sant el 21 de novembre. Que la Mare de Déu et beneeixi». Una resposta molt perspicaç sobre la llarga llista de Maries, Marietes i Marioles del quinze d'agost que havien sucumbit als plaers mortals, especialment les solteres.

De la col·lecció de llibres sobre les vides de sants que amb el temps havia reunit la Lola, el volum de *Santa Marcel·la, verge Màrtir de la ciutat de Quios* ocupava un lloc privilegiat. El llegia una vegada i una altra observant la il·lustració de la Santa Marcel·la de la coberta i provant d'endevinar a través de la seva aparença per què aquella noia havia rebut una mort tan tràgica i tan injusta. A banda del tripijoc del nom, que li feia l'efecte de ser un mica pop i artístic en comparació amb els noms de la resta de sants, una barreja com de Magdalena, Madona i Marinel·la, també s'hi sentia identificada en altres aspectes. Per exemple, en la persecució que va patir a mans del pare, qui, posseït pel dimoni, la va empaitar per deshonrar-la, però, abans de poder posar-li les mans a sobre, va aparèixer Jesús i la va enclavar en una roca. Això sí que és salvar-se!

La Lola Carambola airejava molt sovint el tema a l'hora de catequesi, incomodant la senyoreta Maria.

—Tot i així, va ser canonitzada i la seva commemoració, sigui com sigui, li assegura una «vida» després de la mort i una immortalitat eterna, no com nosaltres, que som uns simples mortals pecadors. ¿O no, fills meus? Ara mengeu-vos la xocolata»—responia la senyoreta Maria, llepant una rajola de xocolata amarga i col·locant-se bé la xarxa que li estrenyia violentament el monyo negre com el banús.

Ningú no l'havia vista mai amb els cabells deixats anar i feia estrany que els dugués tan llargs, en comparació de les dones de la parròquia de la seva edat, que després dels

cinquanta preferien dur-lo a *la garçon*. Sempre es vestia amb una faldilla de color fosc per sota dels genolls i camises de colors clars amb randes al coll i a les mànigues. Al pit, a banda d'una creu i una cadena d'or, duia penjades les ulleres de presbícia amb una corretja de pell i se les anava posant i traient per donar èmfasi no tant a la seva vista, sinó més aviat a les seves paraules i la seva mirada.

—Però, i si no volia morir, sinó viure?— insistia la Lola.

—Però és que no volia morir, volia ser salvada, i Jesús va escoltar els seus precés i la va salvar—, insistia la senyoreta Maria, col·locant-se les ulleres en posició de guàrdia, sota els ulls i recolzades damunt del nas aguilenc. Tenia els ulls negres i menuts, però, quan duia les ulleres d'hipermetropia, semblaven monstruosos.

—No podia salvar-la i enclavar el pare a la roca? —va embrancar-se la Lola per difícils senderes, havent-se cruspit de camí la seva xocolata amb llet i ametlles senceres i ara ja només amb gana de coneixement.

—De ben segur que Jesús en sap molt més que nosaltres; no ens posem ara adubtar de les coses divines— va respondre la Maria encetant una altra rajola de xocolata amarga.

—I per què no va enclavar a la roca el pare, que era dolent, i així salvar la Santa Marcel·la?— tornava la Lola a la mateixa cançó, com si no hagués sentit la resposta anterior o com si res no la convencés.

La senyoreta Maria Pia, en posició de combat, es va enretirar les ulleres per alliçonar la canalla, mentre tractava de respondre mastegant discretament i amb la boca tancada.

—Aquesta sí que és bona! M'ennuegaré, amb la xocolata. Aviam, ¿preferiries que morís el teu pare abans que convertir-te en sant? ¿Què és més preferible que una vida eterna al cel al devora del nostre Jesús? Au, vine a fer-me una abraçada, que la culpa la té la xocolata— va dir i immediatament es va deixar caure les ulleres damunt del pit, en senyal de treva.

En aquesta abraçada es va arraulir la petita Lola Carambola, creient que signava un pacte de sang, un contracte familiar amb l'element diví, en invertir temps i dedicació en aquestes classes, i que a canvi d'una fe i dedicació profundes en els afers sacrosants s'escapoliria d'aquells que la perseguien per totes bandes, i sobretot del seu pare i de l'esgarrifosa fi de la Santa Marcel·la.

En sortir de catequesi, els nens de l'escola, que jugaven a futbol a la plaça de davant de la capella, no s'estaven de recordar-li que fugir no és bufar i fer ampolles i que el camí que mena a la santedat és més llarg i ple d'entrebancs. Així que travessava el llindar de la capella, una pluja de «marieta i infermera, no m'has guarit del tot encara»¹ i «marica i

¹ Vers d'una cançó grega dels anys noranta de Tassos Vugiatzís, que amb un to volgudament irònic i eròtic s'adreça a una infermera, a qui anomena «germana», perquè li guareixi unes ferides que no té. En grec, la paraula per a «germana» és ἀδελφή (*adelfi*), que també significa «marieta».

mitja merda» queia de les boques esbufegants dels adolescents, que veneraven la pilota com si fos una deessa tant com la Lola es malfiava de les vides dels sants.

Les escasses vegades que deixaven estar la deessa pilota per causa de la Lola, alguns marrecs l'empaitaven fins als gronxadors, però ella se n'escapolia abans no arribessin a enxampar-la, perquè, a banda de tenir la Santa Marcel·la de la seva part, era tan escarransida que podia esmunyir-se entre reixes i filats per on difícilment passaria un nen de la seva edat. Tot aquest estira-i-arronsa amb les santes, els sants i els arcàngels li donava aquella confiança que li faltava en qüestions d'espiritualitat. Creia que, malgrat que moltes «Santes Marcel·les» acabessin convertides en roques, d'altres, per poques que fossin, se'n salvarien, o com a mínim no es rendirien sense oferir resistència.

A banda de les empaitades del dissabte davant la capella, cada dia se'n produïen d'altres en diversos indrets, com places, parcs i carrerons. A vegades no n'hi havia prou amb el seu talent. Havia d'enginyar-se noves rutes segons el lloc on es col·locarien els seus seguidors, conèixer millor la zona: on hi havia cases amistoses, rostres amistosos o botigues amistoses. Que fos de dia o de nit exercia un paper crucial. Sovint no es donava el cas que un mateix camí fos tan segur de dia com de nit.

Els diumenges es llevava ben d'hora per anar a la Santa Missa. Era la seva activitat preferida de la setmana, potser perquè era una d'aquelles rares ocasions en què se sentia recompensada, tenint en compte sobretot que es posava davant d'un públic que en qualsevol altra banda acostumava a mirar-la de reüll, a riure-se'n, a prohibir que el seu fill se'n fes amic. Allà, doncs, a l'església, tant sí com no, havien de suportar-la i gairebé tenir-la per divina, vigilats per la mirada del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant.

La Lola Carambola tenia accés al sancta sanctorum, un espai amb l'entrada prohibida a les nenes. Per sort, la resta d'escolanets no eren ni del col·legi ni de la seva edat. Els nois del presbiteri li treien uns quatre o cinc anys, però ella havia après a tractar molt millor amb els que eren més grans que ella.

Aquests nens no cridaven, parlaven en veu baixa i tenien una mirada plena de goig i germanor. Feien olor de colònia «Mirtó» i, evidentment, d'encens. Les icones de les parets, els exvots daurats de les imatges, la il·luminació de les aranyes i els salms creaven una atmosfera misteriosa i un sentiment de devoció i redempció que es veia reflectit en la mirada dels fidels, que sentien, i senten, la necessitat de rebre el perdó diví per les barbaritats que es produïen, i es produeixen, rere les portes tancades de les seves llars de refugiats, proletaris o rics.

Allà dins, sota les resplendents aranyes i els murals a mig fer, hi havia un ambient ideal perquè nasqués una estrella, tot i que encara no dugués el millor model. Allà dins se sentia superior a tots aquells que la consideraven fill d'un deu inferior. Durant la missa dominical es revenjava de tot el menyspreu que havia d'empassar-se la resta de la

setmana. Dins l'església era Santa Lola Carambola, amb vestit, estendard de serafí i el paper principal de l'obra.

Vestia l'uniforme porpra amb els brodats daurats a les puntes i les mànigues llargues, amples, folgades i obertes a totes dues bandes. Tot i que estava atrotinat i no precisament net, era el més fabulós que mai havia dut a sobre, com a mínim en públic. No li anava tan a mida ni li esqueia com els vestits que dibuixava a les classes d'art inspirats en les protagonistes de les pel·lícules de la productora Finos Film, però era molt millor comparat amb els llençols de casa decorats amb floritures, que sens dubte estaven nets com una patena i feien molt bona olor, però que en general estaven tots foradats per les burilles d'en Ménios Kurtakis. Se les lligava al voltant com si fossin un vestit d'alta costura i després s'hi feia un nus al costat, amb una obertura que deixava al descobert la cama, i es passejava pel passadís del rebedor, davant del mirall, o practicava el seu *cat walk* menjador, quan els grans no eren a casa.

En una ocasió com aquella de baptisme artístic i victòria personal, de reconeixement social i autorealització de gènere, després de desempallegar-se de la cistella ja buida de les ofrenes i mentre es disposava a treure's l'hàbit, un d'aquells nois més grans, l'Emili Cocodrili, li va oferir seient al seu costat per poder parlar de tu a tu: «Vull confessar-te un secret», va xiuxiuejar, i després li va oferir que s'assegués damunt seu, fent uns copets als genolls amb les mans, com si fos un cadellet. Així podria tenir-la a la seva falda i xiuxiuejar-li a l'oïda el secret sense que els sentissin la resta d'escolanets.

La Lola, educada per ser invisible i passar desapercebuda, s'havia fet tota una experta en guardar secrets, encara que això no fos sempre imprescindible. Els escassos cops que se li escapava alguna cosa que no calia, Diamant Amarant li recordava l'esbronc que es clavava als bocamolls de sempre, un esbronc d'amor i d'estrictes estàndards de qualitat: «Que no m'assabenti que vas escampant per tot arreu el que sents a casa, pobre de tu! Saps que en fèiem, dels espies durant l'Ocupació? Una pallissa i de pet a la fossa, i no el tornaves a veure. *Auf Wiedersehen...*»

Ja li havia passat una vegada que durant un dinar familiar se li va escapar que l'Amarant, després de la mort d'en Franguiskos rebia visites nocturnes del fill ros de la Baubo, el marí. L'Amarant es va aixecar de la cadira, li va pessigar els llavis amb els dits i els hi va retorçar tant com va poder. La Lola va caure de la cadira per aquell dolor insòlit i va córrer a tancar-se al bany durant una hora.

Havia entès a la perfecció que els secrets són valuosos i delicats i que, si es revelen, no poden portar res de bo, tant per a l'afectat com per al bocamoll.

Els pèls escadussers de la barba del jove Emili li esgarrapaven dolçament la galta i un parlar papissot, inadvertit fins aleshores, li pessigollejava l'orella amb diminutes gotetes de saliva. L'alè de la seva veu greu li humitejava l'orella, mentre li estrenyia el cos contra el

seu amb les mans, sòrdidament, vergonyosa, però amb la seguretat que ofereixen les estances privades de la Casa de Déu; allà mateix on tenien prohibit d'entrar noies i dones, i on fins i tot l'Ània Zitzània entrava com una ombra i se senyava pel seu pecat fent marxa enrere.

La Lola, asseguda a la falda de l'Emili, evitava les mirades de la resta d'escolanets que s'acostaven a desar l'uniforme a l'armari de les sotanes. Clavava la mirada al sostre, a les icones a mig fer de la cúpula, i quan sentia que la seva dolça veu li penetrava cada cop més l'oïda llavors semblava que els ulls i els cossos dels sants dels murals eren en tres dimensions, com si els seus membres incomplets i la seva mirada cobressin vida.

Els arcàngels Miquel i Gabriel esmolaven les seves espases. Els ulls els parpellejaven mandrosament i els tremolaven els llavis, com si volguessin cantar un salm. L'alè de la seva respiració dibuixava núvols al capdamunt de la cúpula i les seves túniques hi voleiaven. Estiraven els braços cap al cos de la Lola, com si li donessin oficialment la benvinguda a un «món» diferent del que coneixia: el món on allò que no es diu és com si no hagués passat.

L'Emili Cocodrili alçava els ulls cap a la cúpula perquè les llàgrimes no li rodolessin galtes avall, però sense èxit, perquè sempre li'n regalimava alguna fins a la punta del nas i, un poc abans d'arribar al plec dels llavis, se la netejava amb la màniga de la sotana daurada com si es netegés els mocs. Llavors s'aixecava de la cadira, gairebé llençant a terra la Lola, s'empassava els mocs i amb la màniga fregava on s'havia assegut, com si volgués fer desaparèixer alguna taca. Es treia ràpidament la sotana i se n'anava esperitat, sense acomiadar-se de ningú més tret de la Lola, a qui li picava l'ullet tot rient amb picardia. Amb el temps la Lola va descobrir per què no es treia mai l'uniforme, quan en una ocasió semblant d'intimitat espiritual va notar una sacsejada sota les cuixes i va entendre que era el penis de l'Emili Cocodrili en reverència religiosa. Vestit de sotana, sí, i amb el frare preparat.

Un altre secret que mantindria ben guardat, com el calze envoltat d'una aurèola.

Erofili Kókali. 2022. *Λόλα Καραμπόλα [Lola Carambola]*. Atenes: Έρμα.

Erofili Kókali. Fotografia cedida per l'autora.